CHRZĄSZCZ BRZMI W RYŻU PO WIETNAMSKU

wstęp, wybór i opracowanie łamańców

NGO VAN TUONG

Zrealizowano ze środków Ministerstwa
Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Książka jest częścią projektu zrealizowanego przez
Stowarzyszenie „Z Siedzibą w Warszawie"

STOWARZYSZENIE Z SIEDZIBĄ W WARSZAWIE

Partnerzy i Sponsorzy:

Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie

This edition © Copyright by Stowarzyszenie „Z Siedzibą w Warszawie"
Warszawa 2011
www.wwarszawie.org.pl

Koncepcja książki, ilustracje, layout: Pani Jurek, Edyta Ołdak, Paulina Pankiewicz
Redakcja i korekta: Urszula Butkiewicz
Druk: Wydawnictwa PZN

ISBN 123-12-12-12

O języku Wietnamskim Słów Kilka

Język wietnamski jest językiem jednosylabowym. Co to znaczy? Każda sylaba jest wymawiana pojedynczo i zapisywana osobno. Polskie słowo *Warszawa* składa się z trzech sylab: *War-sza-wa*. I właśnie w ten sposób Wietnamczycy wymawiają to słowo: *War-sza-wa*, a dokładniej: *Vác-sa-va*. A czasem polscy Wietnamczycy na stolicę Polski mówią: *Vác*, np.: *tôi sống ở Vác - mieszkam w Warszawie.*

Pismo wietnamskie jest prawie takie samo jak polskie – bo jedno i drugie opiera się na alfabecie łacińskim. Ale *Mạnh Cường* to nie to samo co *Manh Cuong*. Te dodatkowe znaki - to znaki diakrytyczne. W polszczyźnie mamy np.: *ł, ą* i *ę*. Wietnamska litera *đ* - to polska *d*, a wietnamska litera *d* to polska *z*.

Pismo wietnamskie nie zawsze było pismem łacińskim. Do początku XX wieku w Wietnamie używano pisma *chữ Nôm*. To dopiero sztuka - same ideogramy! Pismo to było trochę podobne do chińskiego. *Chữ Nôm* jest tak trudne, że obecnie bardzo niewielu Wietnamczyków potrafi się nim posługiwać. Jeśli ktoś chce czytać i pisać w *chữ Nôm*, musi uczyć się tego pisma na studiach filologicznych lub specjalnych kursach językowych. W wietnamski Nowy Rok - *Tết* - wasi rówieśnicy w Wietnamie proszą mędrców, aby zapisali ich imiona lub specjalne życzenia właśnie w tym starowietnamskim piśmie. Życzenia te mają przynieść nie tylko pomyślność, ale także wiedzę i mądrość.

Jak się przekonaliśmy, obecne pismo wietnamskie jest podobne do polskiego. Ale czy język wietnamski jest podobny do polskiego? Niestety nie - bardzo się od siebie różnią i w mowie, i w gramatyce. Niektóre zjawiska jednak opisujemy po polsku i wietnamsku prawie tak samo.
O czymś trudnym, niemożliwym do odszukania czy znalezienia mówimy po polsku: *szukać igły w stogu siana*, a po wietnamsku: *Tìm kim đáy biển*- szukać igły na dnie morza. Różnica wynika chyba tylko stąd, że Wietnamczycy mają więcej mórz, w dodatku cieplejszych!

Gà nhà bà Trà

Không phải là gà nhà Hà mà là gà nhà bà già Trà và bà Trà thà thả cà gà nhà Hà hơn là thả cà gà nhà bà.

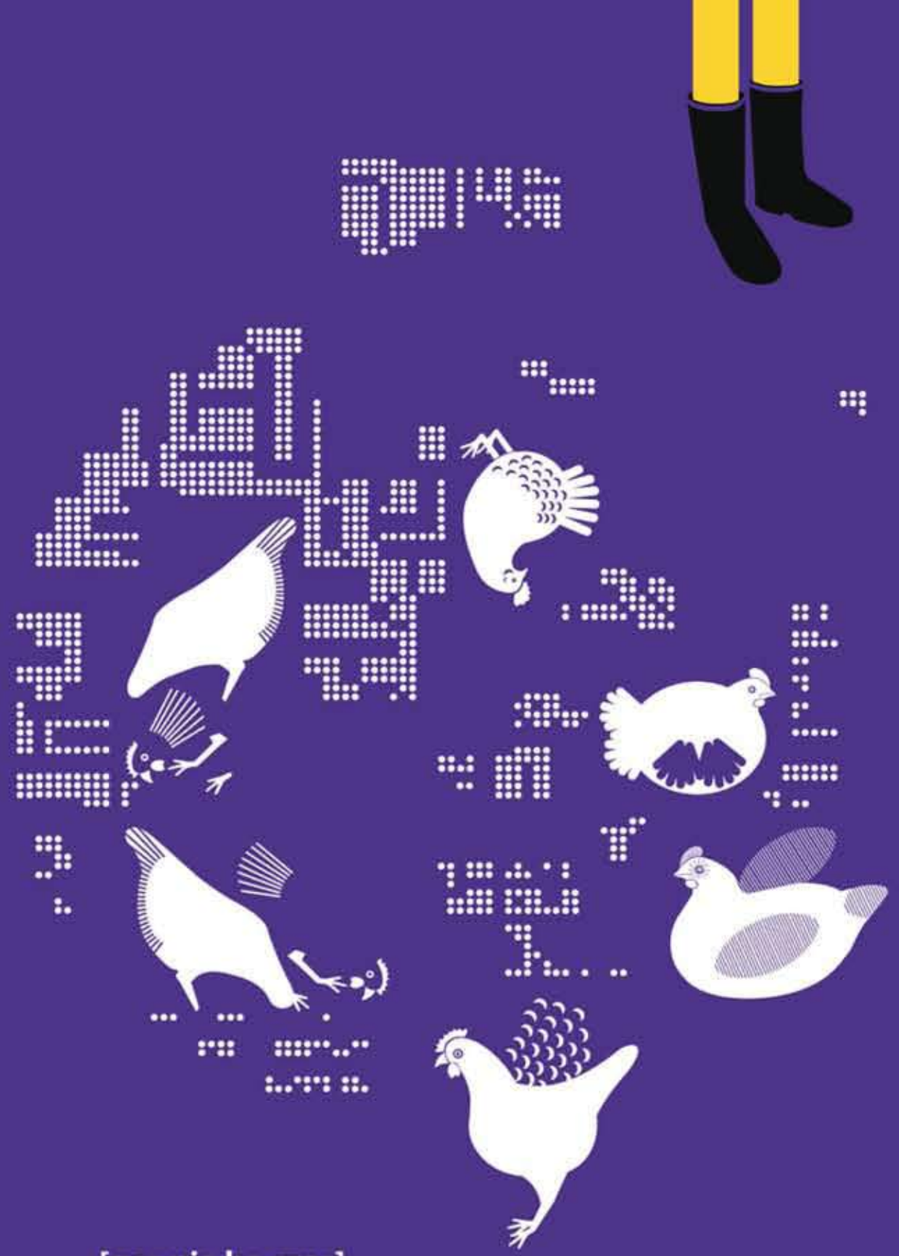

[gar nia ba czar]

[chạng fai la gar nia Ha ma la ga nia ba żar czar wa ba czar tha thar ca ga nia ha hon la thar ca ga nia ba]

Lúa nếp

Lúa nếp là lúa nếp làng. Lúa lên lớp lớp làm lợn no nê.

[lua nep]

[lua nep la lua nep lang. Lua len lop lop lam lon no ne]

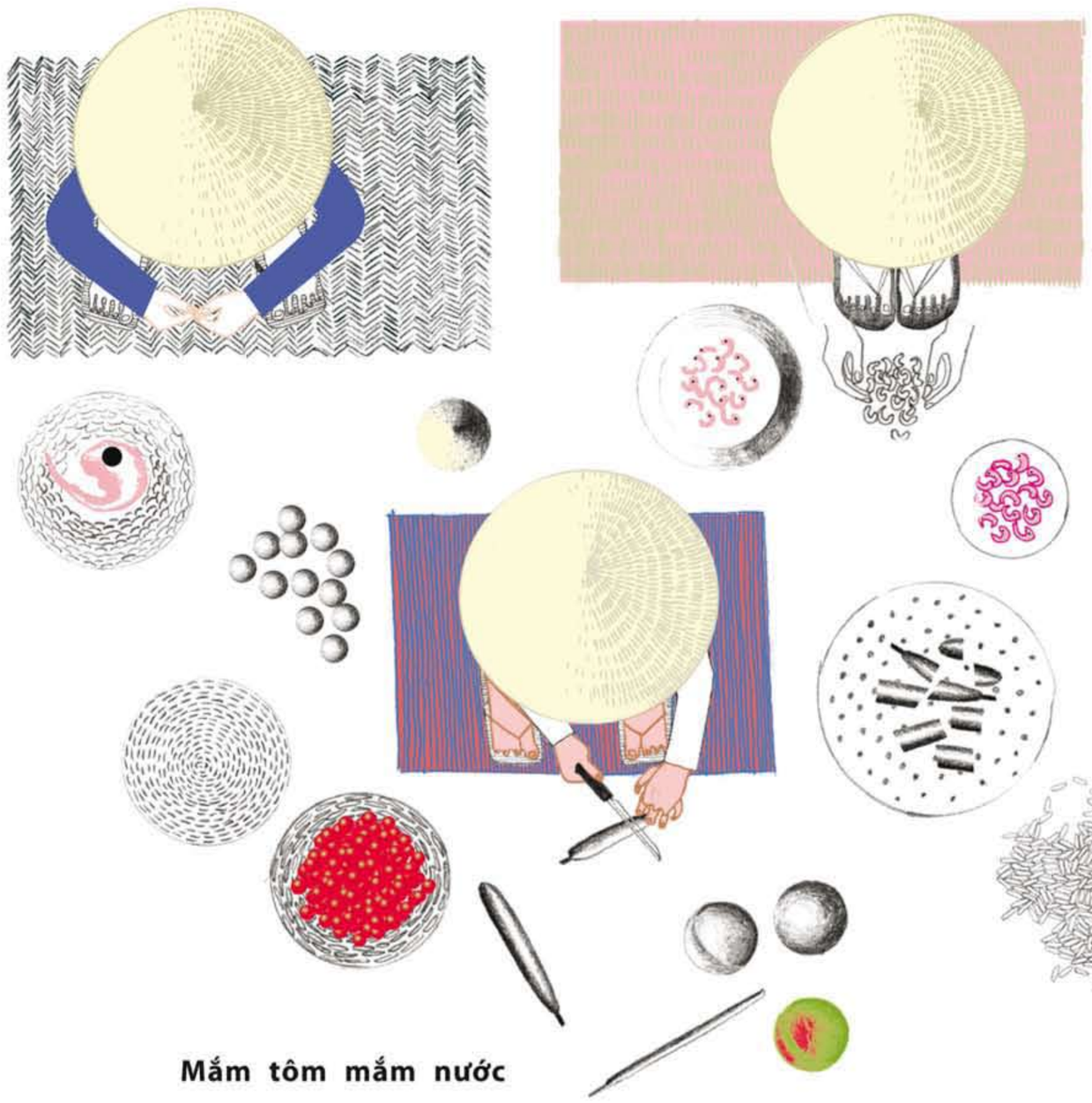

Mắm tôm mắm nước

Đầu làng Bông băm măng, bắt mắm. Cuối làng Bông bắt mắm, băm măng.

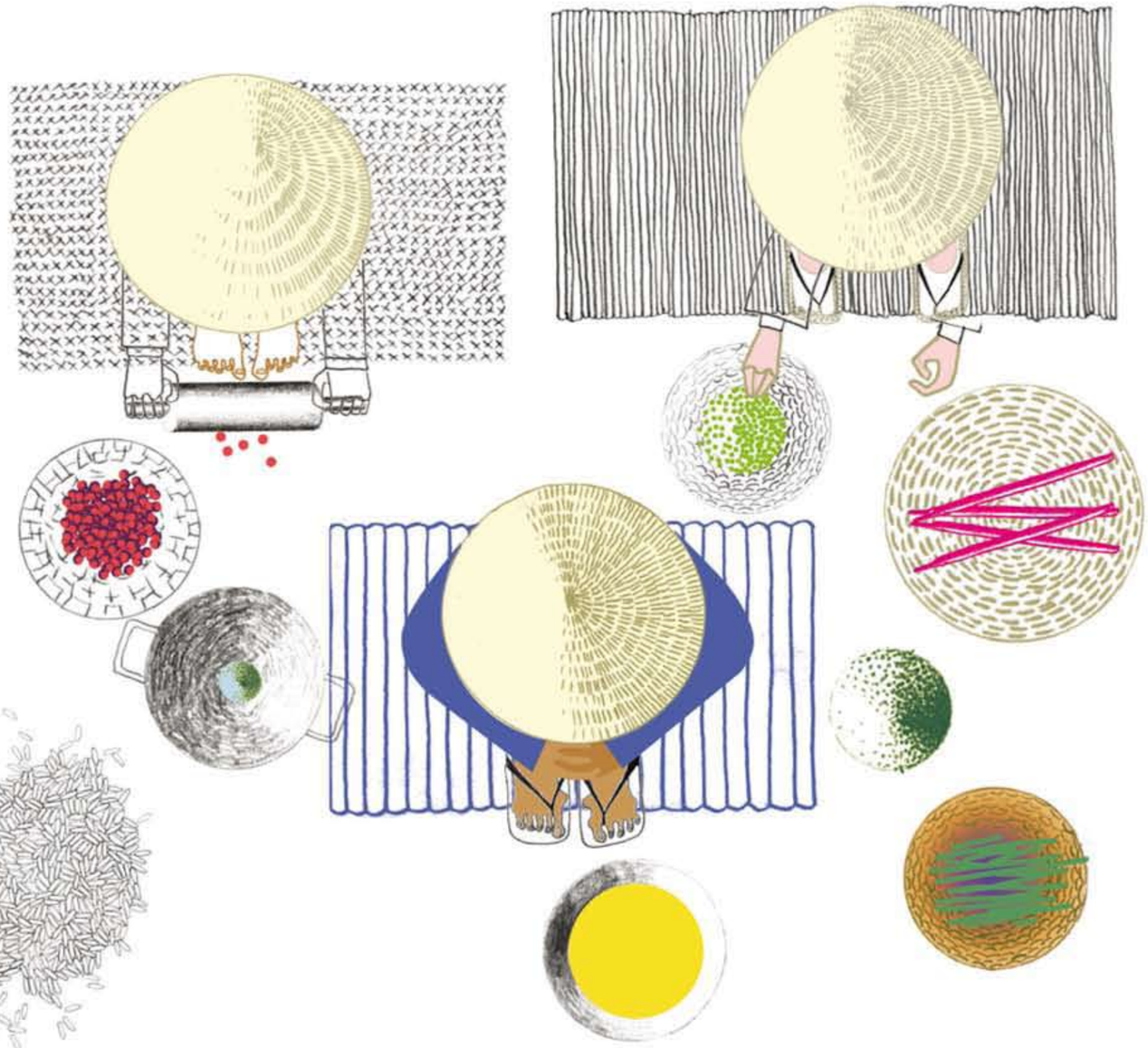

[maamm tom maamm nuyok]

[dạł lang bong bamb mang, bat mamm. kuoi lang bong bat mamm, bamb mang]

Chàng trai đi đêm

Đêm khuya khoắt chàng ngông nghênh khuệnh khoạng khuỷu tay bước trên đường khúc khuỷu, ngoằn ngèo.

[czang czai di demm]

[dem chuya chuat czang ngołng ngeńh chueńh choang chuyar tay buoc czen duong chuk chuyaur ngoan ngeo]

Ông Bụt và đàn chuột

Ông bụt ở chùa Bùi cầm bùa đuổi chuột

[ạng but war dan czuot]

[ạng but or czua bui kam bua duoi czuot]

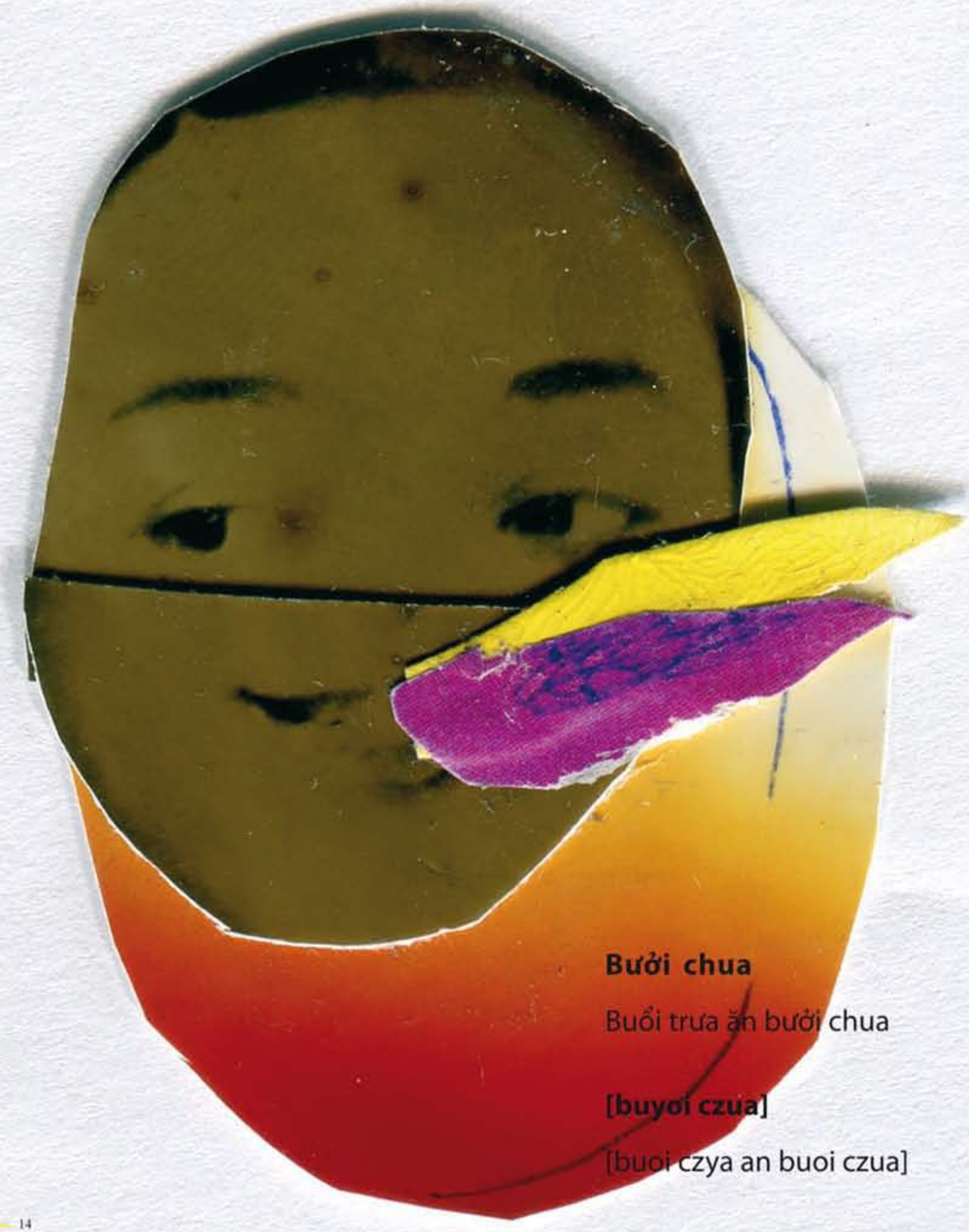

Bưởi chua

Buổi trưa ăn bưởi chua

[buyoi czua]

[buoi czya an buoi czua]

Cá mòi béo

Con cá mòi béo để gốc quéo cho mèo đói ăn

[ka moi beo]

[kon ka moi beo de gok keo czo meo doi an]

Líu lưỡi

Câu nào nói làm líu lưỡi nhất

[liu lyoi]

[kął nao noi lam liu luoi niat]

Ông voi

Một ông voi lên đèo đẽo đá
Hai ông voi vxuống đẽo đá đèo
(Ba ông voi lên đèo đẽo đá...)

[ạng woi]

[mot ạng woi len deo deor da]
[hai ạng woi len deor da deo.
ba ạng woi len deo deor da...]

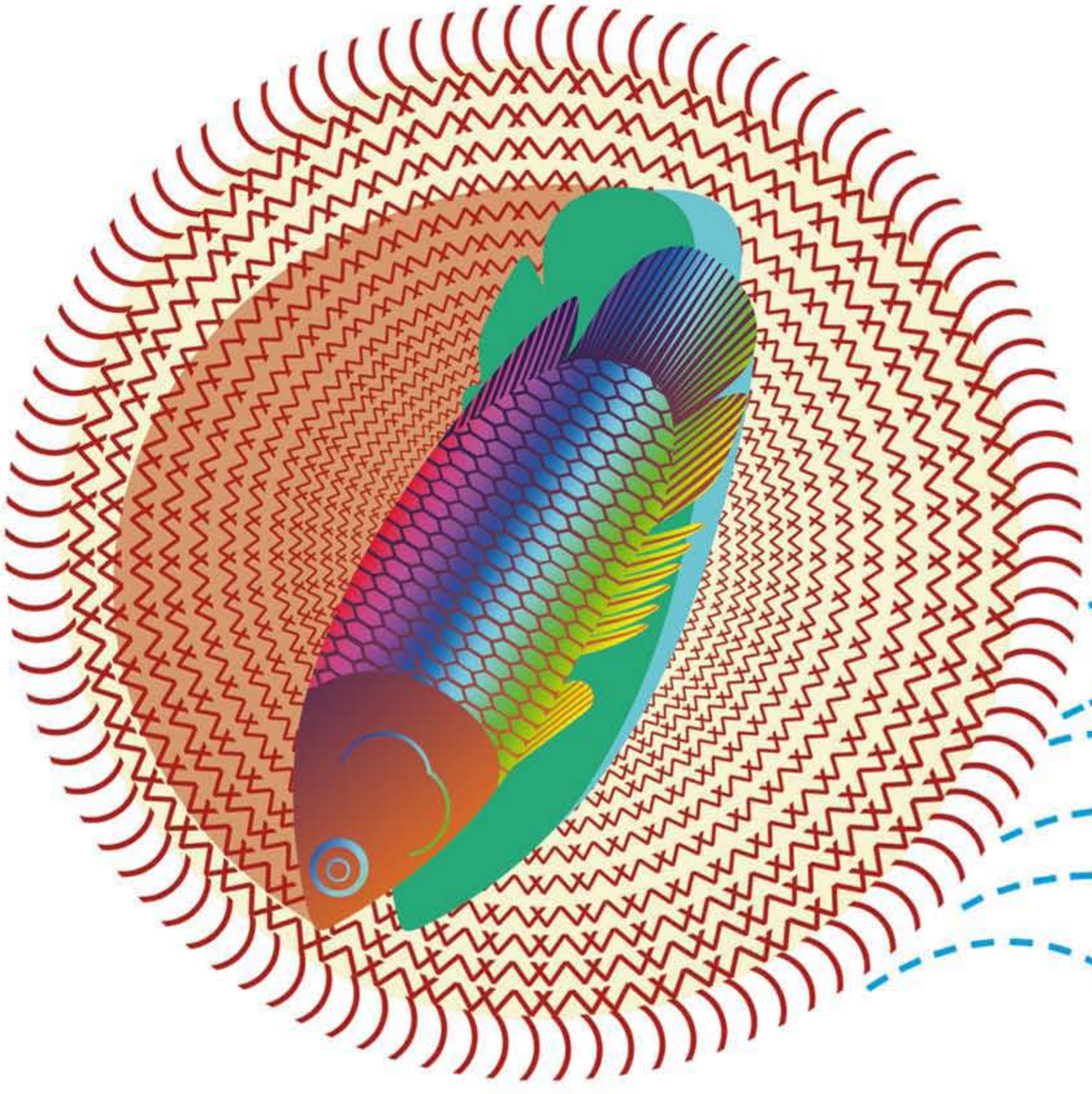

Cá rô trong rổ

Con cá rô rục rịch trong rổ réo róc rách

[sa roo trong ro]

[kon ka ro ruk rićk czong ro reo rok raćk]

Nước lũ

Lúc nào lên núi lấy nứa về làm lán nên lưu ý nước lũ.

[nyok lur]

[luk nao len nui lay nya we lam lan nen lyu y nuoc lu]

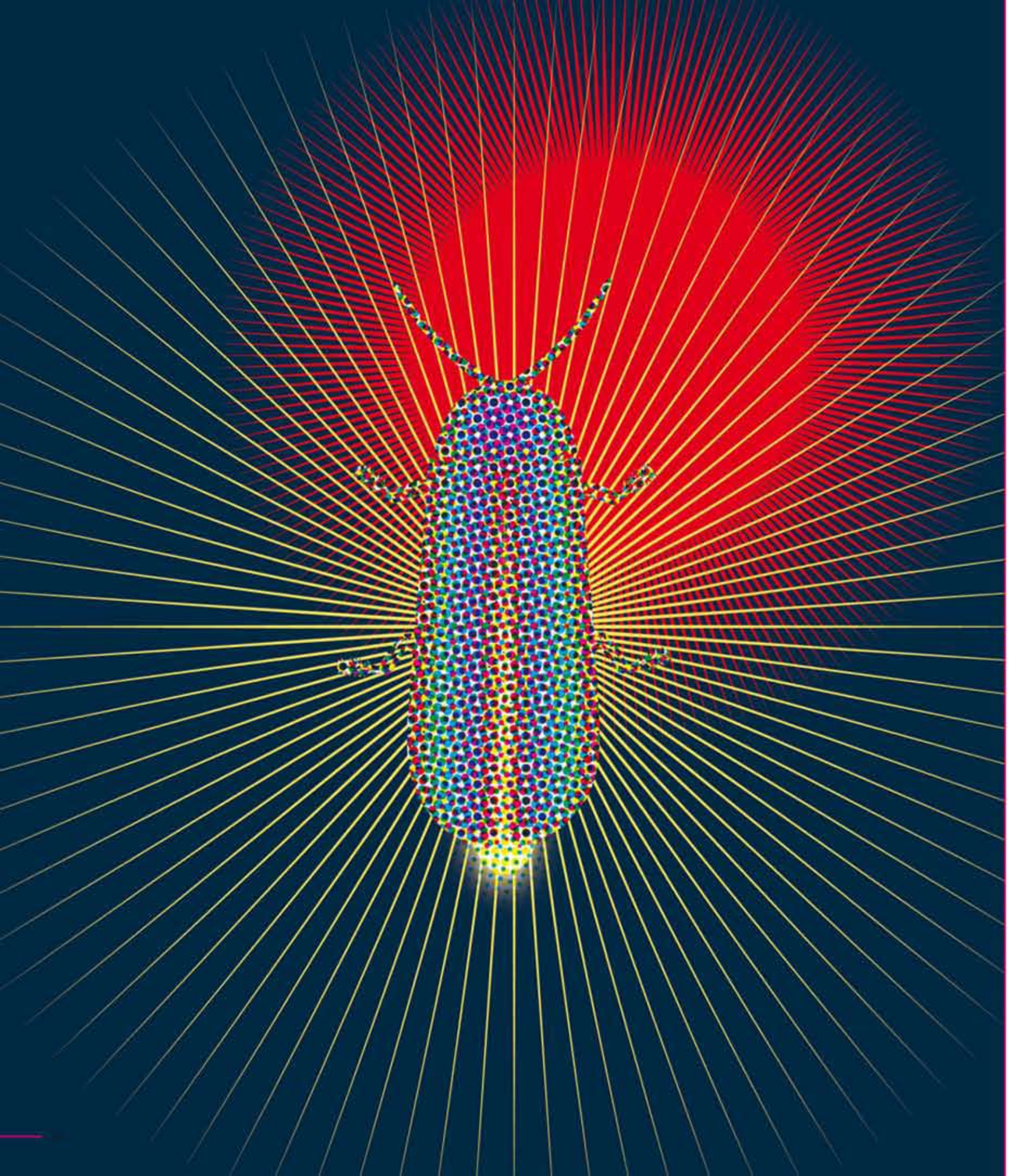

Đèn lồng

Đèn lồng treo lơ lửng sáng lung linh nên đom đóm lồng lộn.

[den lạng]

[den long czeo lo lung sang lung lińh nen dom dom long lon]

TłUMaczEnIA

str. 4
To nie są kury rodziny Ha, to są kury rodziny starszej pani Tra i starsza pani Tra prędzej wypuści wszystkie kury rodziny Ha aniżeli swoje kury.

str. 6
Ryż kleisty to własność wioski. Ryż kleisty rośnie bujnie, dzięki czemu świnie są syte.

str. 8
Na początku wioski Bong szatkuje się młode pędy bambusa, wyrabia się słoną pastę krewetkową. Na końcu wioski wyrabia się słoną pastę krewetkową, szatkuje się młode pędy bambusa.

str. 10
Nocną porą idzie młodzieniec, butnie wymachując łokciami. Idzie krętą drogą, raz w lewo, raz w prawo.

str. 12
Mnich z pagody Bui, trzymając w ręku talizman, gania szczury.

str. 14
Jedzenie kwaśnego grejfruta po południu.

str. 15
Tłustą sardynkę położono obok drzewa mangowca, aby ją zjadł głodny kot.

str. 16
Które zdanie w mowie najbardziej plącze język?

str. 18
Jeden słoń wspina się na przełęcz, aby dłubać w głazie.
Dwa słonie schodzą z góry, aby dłubać w głazie na przełęczy.
Trzy słonie wspinają się na przełęcz, aby dłubać w głazie...
(I tak dalej - wyliczanka).

str. 20
Ryba łaziec niespokojnie porusza się w koszyku i pluskając wydaje dźwięki: rok-raćk (jak dźwięki górskiego potoku).

str. 22
Kiedy idziesz w góry po bambusy do wytwarzania mat, uważaj na górską nagłą powódź.

str. 24
Chybotliwy wiszący lampion świeci jak gwiada, doprowadzając robaczka świętojańskiego do wściekłości.

Kury Pani Ho 4
Ryż kleisty 6
Słona pasta 8
Młodzieniec nocną porą 10
Mnich i szczury 12
Kwaśny grejfrut 14
Tłusta sardynka 15
Jakie zdanie plącze język 16
Słonie 18
Ryba w koszyku 20
Górska powódź 22
Lampion 24

Kura z kulą 4
Zuzia zza Zyzia 6
Drab i krab 8
W stadku na statku 10
Cesia czesze Czesia 12
Trzy trzciny 14
Potrzeszcz z Trzemeszna 15
Dżdżownica w dżdżu 16
Żółw i muł 18
Trolle w trolejbusie 20
O Iosia Lesia Iosie 22
Mak i mag 24

Pani Jurek
Edyta Ołdak
Paulina Pankiewicz